

בעבו"ה כמו ענין זה, הרי לכל אחד היתה דרך משלו איך הגיעו לעבודת ה', איך הנהיגו את חסידיהם וכו', ולא הרי זה כהרי זה.

ועוד, הרי כותב בעצמו בהמשך של המאמר שהרה"ק רבי ישעיה מדינאוויץ זיע"א דעתו לא היתה כדעת רבו המגיד ממעזריטש המקדימה את העבודה בעשה טוב, למה יהיה זה יותר מסתבר שיחלוק על רבו המגיד מזה שיחלוק על רבו הבעש"ט.

מסכת גיטין לפני מסכת קידושין

ברשימת הרה"ח ר' מ"י פוזנר ששמע מחותנו הגאון רבי שלמה זילברשטיין שליט"א רבם של חסידי גור ב"ב, סיפר, כשהי' הבית ישראל מגור זי"ע גר ברח' יוסף בן מתתיהו, רצה פעם ללכת למועצה"ת ולא נשאר אף אחד בדירה, ואמר לו הב"י שישאר לשמור על הדירה ולמד שם עד שהב"י חזר מהאסיפה, וכשחזר מהאסיפה אמר לו: מש"ר האט געבעטן איש על העדה אשר יוציאם ואשר יביאם - א מנהיג וואס זאל זיי ארויס נעמען פון געמיינקייט און אריין לייגן אין קדושה וועגן דעם האבן חכמים קובע געווען מסכת גיטין פאר קידושין! [=משה רבינו ביקש איש על העדה אשר יוציאם ואשר יביאם - מנהיג שיוציא אותם מזהמתם ויכניסם לקדושה, ולכן קבעו מסכת גיטין לפני קידושין].

החידושי הרי"ם והצמח צדק נתכוונו לדבר אחד

מה שמביא שהחידושי הרי"ם והצמח צדק נתכוונו לדבר אחד, ששניהם פירשו את הויכוח בין יעקב אבינו ליוסף הצדיק בקשר להקדמת אפרים למנשה עם שאלה זו של מי בראש סור מרע או עשה טוב, ראיתי שגם האדמו"ר מאלכסנדר בספרו הק' ישמח ישראל דן בזה, גם על המחלוקת שמאי והלל אם מוסיף והולך או פוחת והולך עיי"ש, חנוכה אות לה.

למה לעסוק בעשה טוב לפני סור מרע

עוד מביא במאמרו מהרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב מהקדמת ספרו 'דרך פקודיך', יש להוסיף שבס' עבודת פנים - יסודי העבודה הפנימית, אות ע' מובא כע"ז החשבון, וז"ל: אף האדם הרוצה לעבוד השי"ת אם ישים עיקר מגמתו בעשה טוב לרדוף אחר המצוות ויעסוק בתו"ת ועל ענין סור מרע לא ישים מחשבתו לזכך נפשו מהמדות הרעות ולשמור פיו עיניו ומחשבתו, אז יהיה תמיד מעורב משוב ורע כי הרע לא ילך מעצמו, אך אם ישים עיקר עבודתו בסור מרע אז כפי שיזוכך מעט מעט

בא להתפלל שם הרה"ק מנאסאד זצוק"ל וכיון שחשש מקפידתו של הרה"ק מנאסאד על התמונה התלויה בכותל, ומאידך גיסא לא רצה להסירה מחמת זלזול וכו', ע"כ שאל את הרה"ק מנאסאד האם להסיר התמונה כיון שידוע שחסידים אינם מתפללים במקום שיש תמונה (כך הי' לשונו), והשיב לו הרב מנאסאד, הלא תמונה זו אינה כשאר תמונות, צורתו הקדושה מסוגלת ליר"ש ולא לבניו לבד (שהרב מפעטראשאן הי' מנכדיו) אלא גם לי, עכ"ל.

ובדרך אגב רציתי להוסיף מה שכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ג תשו' תתקי"א) מענין אדם שמתפלל במקום שלבו חפץ וכו', בהביט האדם אל מי שדעתו נוחה בו ופשוט מתעוררת אל הכוונה השלימה ודעתו מתרחבת ולבו שמח ונחה עליו אז רוח ה' כענין שאמרו בנבואה, עוד אמרו בספרי החכמה כי בהיות האדם מתכוון אל רבו ונותן אליו לבו לתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו ויהיה לו נפש יתירה וכו', ובהמשך שם כתב וזה הטעם עצמו בתפלה כי בהביט האדם אל אוהביו או לקרוביו או לרבו או למי שדעתו נוחה נתעורר נפשו אל הכוונה השלימה ונתוסף עליו רוח ממרום וזה דבר שהשכל מעורר עליו.

כברכה
אוצר החכמה

יצחק שפריי

כולל ערב לתורת החסידות
שע"י היכל מנחם מאנסי

האם הבעש"ט כבר חידש הדרך של עשה טוב לפני סור מרע

במאמרו של הרב ישראל דנדרוביץ בגליון כ' בהערה 4 מסתפק אם זה נכון שהבעש"ט כבר חידש הדרך שצריכים ללכת קודם בעשה טוב ואחרי זה בסור מרע.

עי' בס' 'נועם מגדים' שכתב כן בפירושו, בפרשת תזריע עה"פ 'וביום השמיני יטהר': אך יש להטעים שצריך להשתמש קצת מיום, דהיינו השמיני להכניע אש הבהרת כדברי אור ישראל וקדשו מוהר"י בעל שם טוב ז"ל במשלו הנעים, הרוצה לנקות מקום מטיט חוצות וזבל מוכרח לעמוד קצת בטיט וידוע ליודעים והבן, ע"כ.

ומש"כ שם הרב ישראל דנדרוביץ שאין מסתבר שחלק מתלמידי הבעש"ט יחלקו על חידושו של רבם, אולי יש לחלק, דבר זה שייך לומר על דברים עקרוניים שחידש הבעש"ט כמו עבודת שבלב, תפלה, עונה, שמחה, טהרה במקוה; אבל שאר דברים

אלא כי דרך תורה האמיתית הוא שלפני שמתרחקים לגמרי מן הרע, א"א להתחיל בעשה טוב כמ"ש סור מרע ועשה טוב וזהו כל הרואה סוטה בקולקולה יזיר עצמו מן היין - יכול להתחיל בעשה טוב, אך חכמינו ז"ל ראו כי הדרך הזאת קשה מאד וזהו דרך מסוכנת שאפשר להיות שקוע כל הזמן ביציאה מן הרע ולא להיכנס אף פעם אל הטוב ע"כ חידשו חכמינו ז"ל דרך חדשה, שגם קודם שרואים קלוקל אפשר כבר להיות נזיר היינו עשה טוב וממילא יתרחק הרע ('פנינים יקרים' - הוצאת נצח, ליקוטי יודה נשא, א"א ליקוטים עמ"ס סוטה ועוד).

ביומן של סדר נסיעות כ"ק אדמו"ר זצוקל"ה בעל האמרי אמת לארץ ישראל, סדר נסיעה א' שנת תרפ"ג שנכתב בידי הר' מאטיל הכהן לוי ז"ל בהרה"צ מבנדין זצ"ל כתב "...בעת נסעו [לשאוב מים שלנו] אמר כמדומה בשם אא"ז החי' הרי"ם זצ"ל כי לכך כ' אנכי קודם לא יהי' לך, כי אנכי הוא קבלת עול מלכות שמים ולא יהיה סור מרע, מפני שיכולים לקבל עומ"ש אע"פ מ'איו נאך נישט אינגאנצען ריין [=אעפ"י שלא נקיים לגמרי], ואמר א"ש [=אדמו"ר שליט"א] שמפני זה ג"כ כאן, כי מצה מרומז על מים שלנו, והשבתת חמץ לסור מרע ומפני זה מקדימים שאיבת מים של מצת מצוה קודם הבדיקת חמץ.

ואלה דברי קדשו של הרה"ק הבית ישראל מגור זצוק"ל זי"ע בספרו בפרשת ראה שנת תשי"ב, וזל"ק: אלה החקים כו' אשר תשמרון [כו'] כל הימים אשר אתם חיים לכל הדורות, והעצה לזה אבד תאבדון, הגיב כ"ק אא"ז בשם רבותינו עצה לעבודת ד' לא לעמוד במקום א' במחלמתו, וזה הרמז אבד ואח"כ תאבדון כדאי' בגמ' הנח ואח"כ שרוף והעצה הזו בימי הגלות אשר הלבבות נתמעטו ואי אפשר לכבוש תיכף כראשונים דניכש ליצרא דנכפין ליצרא, וזה ענין סור מרע לסור תריף לא להרהר אחר הרע רק ועשה טוב והרע יבוטל מעצמו, [=א"ה השוה שש"ק ח"א אות רמ"ג] ואולי הרמז הכתוב אח"כ לא תעשון כן לד' אלק' בעבודת השם בעשה טוב לשכנו תדרשו ובאת שמה מדה טובה והתנהגות טובה לדרוש ולחקור על זה ולראות שיהי' קיום זה ועשה טוב, וכמו בעוקר ע"ז צריך לשרש אחר' כדאי' בגמ' הראני את חורו לא עכברא גנבי לידע מקור הרע, כמו כן במדה טובה ג"כ לשרש להיות נטוע בלב הטוב, כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך רפואת הנפש, וכפל הלשון אבד תאבדון שאין הפסק בעבודת השם ואף שכת' אבד עוד תאבדון, עכתה"ק. וכן אמר כ"ה אדמו"ר רבינו הלב שמחה מגור זצוק"ל

ממילא תשתוקק ותכסוף נפשו לעשות טוב כי מטבע הנפש הנקי' שתכסוף לעשות נחת רוח ליוצרה, וא"ת א"כ לא יעשה אדם שום מצוה כ"ז שלא סר מרע, לא כן הדבר כ"א יעשה המצוה בכוונה זו שבכח קדושת המצוה יהי' נקל לו להפריד הרע מנפשו כמו שרוצה לנקות בית המלך המלא רפש וטיט מוכרח לנקות במים טהורים ואף שע"ז מתלכלכים המים הטהורים מ"מ אין עצה אחרת ואח"כ כשרוצה להסיר הרע מקרבו אז יוכל לעשות המצוות לנח"ר ליוצרו ויהיו המים טהורים כנותנין בכוס ומושיטין למלך ואף שלא כל אדם זוכה להפריד הרע מנפשו כ"א הצדיקים שבדור מ"מ צריך כ"א להתייגע בזה כל ימי חייו, ועכ"פ יזכה ע"ז שהטוב והמצוות שיעשה לא יהי' מעורב כ"כ ברע וזה תיקון פגם עת הדעת והבא לטהר מסייעין אותו.

דעת רבוה"ק לבית "גור" לעבוד בעשה טוב לפני סור מרע בזמנו

כאלה הם דבה"ק מהרבי ר' בונם מפשיסחא: ווען מען רייניגט אויס א בינשטאק, כאפט מען זיך אויך איין, (כשמנקים כוורת דבורים המנקה גם נתפס בדבר), 'דער קאצקער רבי' (מפ.ז. גליקסאן לודז ו' סיון תרצ"ט), דערקלערונג צום צווייטן טייל.

ע"י ב'שמועס' הידוע של ה'חי' הרי"ם' מגור עיו"כ. וע"י מה שהבאתי למעלה מס' נועם מגדים תזריע, בשם הבע"ש וע"י בס' 'שיח שרפי קודש' ח"א אות מ', בשבת ור"ח אדר שהחי' הרי"ם הי' אומר עשייתם הוא לדחות גראבהייט מאין זה מגעמיינהייט [=גסות נובעת מזוהמא] הלא מוטב לדבוק עצמו בדבר אמת ולהתברר ולקשר עצמו בזה, ממילא וועט יענץ אפפאלען כי זה שעוסק להסיר הבלאטי מלכלך עצמו בהבלאטי [=ממילא זה יפול שכן זה שעוסק בבז' מתלכלך בבז']. כע"ז בספרו ס' 'הזכות - ליקוטים חדשים' (נאסף ונלקט מכתבי חסידים, ע"י מורנו הרה"ח רבי בנימין מנחם אלתר זצ"ל) עבודת השם, פרשת תצא, עיקר כאשר בא הארה לאדם יקשרנו תוך עומק הלב עד שיהא נמאס הרע אצלו ולא לעבוד ברע לדחותו.

במאמר הנ"ל נקטע באמצע ווארט של ה'אמרי אמת' מגור, והנני להביא במלואו: ברש"י מחז"ל (במדבר ו, ב) למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקולקולה יזיר עצמו מן היין, כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל הא"א מגור אמר, הנה לפי סדר במסכתות הש"ס הוא נזיר ואח"כ סוטה (ופירשה הגמ' סוטה ב. כנ"ל) אך מדוע שונה מסדר התורה. שבה נאמרה פרשת סוטה לפני פרשת נזיר?

אך המשיגים והנרדפים כתבו להרב האדמו"ר ר' [שניאור] זלמן [שניאורסון] נ"י מקאפוסט [מח"ס מגן אבות] והשיבם שבודאי היא כדברי הגאונים האוסרים, ומה שכתב רב אחד שאין איסור אין בדבריו כלום.

ידידכם המעריך עבודתכם הכי נעלה,

משה ווייס

אגרות אדמו"ר הרה"ק הרש"ז מלאדי לקהילות קריסלאווע

בקשר לאגרותיו של הרש"ז מלאדי לבקשת עזרה מקהילת קריסלאווע משנת תרכ"ב, יש לציין לזה לספר "תורה מנחם" – 'רשימת היומן' עמ' רצא: "הצ"צ האמרי רח"ו נאך צוגעטיילט עיירות לבניו... ולמשל לבנו האדמו"ר רח"ו מליאדי – שישנם מכתבים משנת תרכ"ב (בחי' הצ"צ) שמבקשם רש"ו לתומכו וכו' – נתן את העיירה קריסלאווקע, ועוד". הר"ע בלוי במאמרו ב'היכל הבעש"ט' גליון חי אכן מציין למקור זה (מאמרו שם הערה 21) אך משום מה הבין שהצ"צ הוא זה שכתב מכתבים לבני העיר על כך ולא היא, רק הרש"ו כתבם, כפי שרואים ברור הן מרשימה זו והן מפירסום האיגרות.

מרדכי גלזמן

[רב ראשי בריגא לטביה]

על ביקור אדמו"ר (מהר"ד?) מלאדי בבאראנאוויטש

בהמשך למאמרו של הרב עמרם בלוי על אדמו"ר ליאדי, יש להביא את המתואר ב'המליץ' גל' 126 טו סיון תרנ"א:

"סלאנים – כל הקריה תהום עתה לביאת אור הגון אל התחנה "באראנאוויטש" הסמוכה אלינו הוא הרבי מלאדי אשר לשמו ולזכרו תאות נפש כל חסידיו ורוממות הצדיק הזה בגרונו... המונים המונים נוסעים עתה מפה לבאראנאוויטש זה לקבל ברכה וזה "קמיע" להצלחה, זה לשאול עצתו וזה רק לראות פני קדוש. וגם העניי שבניי החסידים מקבץ על ידו כסף מעט בתחבולות ועצות שונות וכולם יחד חברים עם הטף אשר לרגלם יושבים דחוקים וצפופים איש על גבי רעהו, בתוך עגלה ארוכה ורחבה רתומה לסוס אחד אשר נראתה מרחוק ככלוב מלא עוף".

מעניין שהכותב (שלא נראה שמשתייך לעדת החסידים) מסיים בקנאה:

"יראו "המתנגדים" ויבושו, כי אין כל שמחה מיוחדת להם על כל פניו ויגזו ואבל: אל למתנגדים

זי"ע שבדורות שעברו היו צריכין לעבוד מקודם על סורע מרע ורק אח"כ היו יכולין להגיע לעשה טוב, אולם בדורות הללו הדרך הוא בעשה טוב ועי"ז יכול להיות סור מרע ונרמז דרך זו במשנה אור לי"ד בודקין את החמץ לאור הנר מצוה ותורה אור, עי' ספה"ק 'לב שמחה' לפסח - מאמרים.

א' מצדיקי הדור שליט"א אמר בפ' האזינו תש"ס: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, דרשו חז"ל (ר"ה יח:) על עשרת ימי תשובה מן הנראה כי אפילו בעשרת ימי תשובה יש להתעסק מקודם בעשה טוב, דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, קחו עמכם דברים ואח"כ מגיעים לסור מרע יעזוב רשע דרכו, כנראה מהדברים שבכל השנה דעתו של אותו צדיק הדור לקדם עשה טוב לסור מיד זה הוראת שעה וכן רמז פעם בפ' נשא תשנ"ח.

ולסיום אביא מה שהרה"ח רבי מנדל פוטרפאס זצ"ל אמר שאצל חסידים היו אומרים: מוטב לקצר ב'ועל חטא', ולהאריך ב'ותמלוך', ספר ר' מנדל, מדור "בקצירת האומר", עמ' 341.

השי"ת יעזור שנזכה שיתגלה מלכותו בכל הארץ ע"י ביאת המשיח במהרה.

ישראל גולד

מעיר האבות ערד

אדמו"ר הרה"ק מקאפוסט על איסור השגת גבול לעומת הנאון מרוגוצוב

זה זמן רב שהעולם מצפה למאמריו של ר"ע בלוי על בניו הקדושים של אור עולם הצ"צ זי"ע שכולם שימשו כרבם ואלופם של אלפי אלפים חסידים ואנשי מעשה שהלכו לאורם.

וכסניף למאמריו אוסיף אודות הרה"ק רש"ו מקאפוסט מספר 'עובר אורח' להאדרת (אות לט) וז"ל: ההוא [הרב ר' משה הלוי בארזין רב בקרופקע פלך מאהליב] סיפר לי שבסביבות דינאבורג קרה כמה סכסוכים בעניי רבנים ושובי"ם בענין השגת גבול אשר הרבנים אסרום, ונשאלו גם הגאונים מקאוונא ומינסק ז"ל והורו לאיסור, וכאשר כבר נתפשטה הוראת כל רבותינו האחרונים בזה שיש בזה השגת גבול.

אך בהגישם משפטם לפני הרב ר' יוסף ראזין הרב לחסידים [הרוגאצובר] שחק מזה, ואמר שאין שום איסור השגת גבול, ובוזה הירבה שערוריות בעיירות הסמוכות לשם שהמשיגים מצאו אילן להיחזק בו.

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 186